

โครงการ
ระบบส่งเสริม
เกษตรแบบ
แปลงใหญ่

ผึ้งโพรงบ้านไหนดั่ง

6 เคล็ดลับ การผลิตน้ำผึ้ง ฉบับบ้านไหนดั่ง

แปลงใหญ่ผึ้งโพรงบ้านไหนดั่ง แปลงปี 2562

ที่ตั้ง เลขที่ 53/1 หมู่ที่ 3 บ้านไหนดั่ง ตำบลเขาคราม อำเภอเมืองกระบี่
จังหวัดกระบี่ 81000 พิกัดแปลง X : 473466 Y : 909634
รหัสแปลงใหญ่ 7101 ประธานแปลงใหญ่ นายสุรธีร์ ปานขวัญ

6 เคล็ดลับ

1. การทำกล่องเลี้ยงผึ้ง
2. การดักผึ้ง
3. การวางกล่องเลี้ยงผึ้งเพื่อดักผึ้ง
4. การขนย้ายกล่องเลี้ยงผึ้งที่ดักได้แล้ว
5. การเก็บน้ำผึ้ง (ปลายเมษายน)
6. การเก็บรักษาน้ำผึ้ง

ในเอกสารเล่มนี้ เราจะเล่าถึงวิธีการเลี้ยงผึ้งโพรง
พื้นฐานของการสร้างรังผึ้งโพรง จากนั้นเราจะลึก
สำหรับการดักจับผึ้ง และการดูแลเก็บรักษาน้ำผึ้ง
ที่มาของข้อมูล :

แปลงใหญ่ผึ้งโพรงบ้านไหนด่าง

แปลงใหญ่ ผึ้งโพรงบ้านไหนดง

เกิดจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่บ้านไหนดง ตำบลเขาคราม อำเภอมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ตั้งแต่ปี 2535 เพื่อทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง กิจกรรมหลักของกลุ่มคืออนุรักษ์ป่าชายเลน โดยมีพื้นที่ป่าชายเลนที่ต้องดูแลประมาณ 3,500 ไร่ และเป็นกิจกรรมที่มี ความสอดคล้องกับการเลี้ยงผึ้งโพรงที่ต้องอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของป่าซึ่งเป็นแหล่งอาหารของผึ้งโพรง

ต่อมาในปี 2557 ทางกลุ่มได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนในชื่อ **“วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งบ้านไหนดง”**

ปี 2562 ทางกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรตามระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดย มุ่งเน้นการพัฒนา 5 ด้าน คือการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ ซึ่งตรงกับความต้องการในการพัฒนาที่ยั่งยืน ทางกลุ่มจึงได้ ขอจัดตั้งเป็น **“แปลงใหญ่ผึ้งโพรงบ้านไหนดง”**

พัฒนาอาชีพ เสริมสร้างรายได้
กระจายพันธุ์ป่า
พัฒนาแหล่งเรียนรู้
เชิดชูวิถีพอเพียง

01

การทำกล่อง เลี้ยงผึ้ง

เริ่มจากการทำกล่องไม้เพื่อให้ผึ้งเข้ามา
ทำรังและเก็บสะสมน้ำหวาน ใช้ไม้ใน
ท้องถื่น เช่น ต้นทัง ต้นกระท้อน
ต้นทุเรียน สมาชิกกลุ่มเลี้ยงผึ้งหาไม้
จากในสวนของตนเอง หรือหากมีเยอะ
ก็นำมาแบ่งปัน ตัวกล่องเลี้ยงผึ้ง
ลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านบนเป็นฝา
ที่สามารถยกออกจากกล่องได้
ด้านหน้าเป็นช่องประตูที่ให้ผึ้งบิน
เข้าออกได้ ลักษณะเป็นผนังทึบและ
มีช่องเล็กๆ เพื่อให้ผึ้งบินเข้าไปได้ ขนาด
ยาว 5 ซม. กว้าง 1 ซม. ด้านข้าง
ด้านหนึ่งสามารถแหยมเพื่อดูด้านในและ
เอื้อมมือเข้าไปทำความสะอาดได้
อีกด้านปิดสนิท กล่องเลี้ยงผึ้งมีขนาด
กว้าง 35 ซม. ยาว 50 ซม. สูง 30 ซม

LET'S DO IT!

บันทึก :

เสา

เสา ทำจากปูนหรือไม้ก็ได้
มีความสูง 1.2 ม. เส้นผ่า
ศูนย์กลาง 10 ซม. ตำแหน่ง
ของเสาที่สูงจากพื้นประมาณ 1 ม.
จะทำร่องใส่น้ำรอบเสา ป้องกัน
มดและยังเป็นแหล่งน้ำให้ผึ้ง
ได้ด้วย หากไม่ใช้เสาปูนสามารถ
ใช้เสาไม้ตามเรือทสวอนที่มีขนาด
เท่ากันไม่มีร่องใส่น้ำต้องใช้ผ้าชุบ
น้ำมันเครื่องยนต์เก่าพันที่โคน
ป้องกันมดเสาปูนนี้ทางกลุ่มจะจัด
ทำให้แก่สมาชิก

enjoy the process

02 การดักผึ้ง

8

การดักผึ้ง เหตุผลที่จะต้องดักผึ้ง แล้วนำมาไว้
ใกล้บริเวณบ้าน หรือสวนของสมาชิก
มี 2 ประการ คือ

1. **กล่องเลี้ยงผึ้ง** ซึ่งเป็นที่เก็บสะสมของ
น้ำผึ้งนั้นถือเป็นของสำคัญ และต้องการดูแล
สอดส่อง ส่วนใหญ่สมาชิกของกลุ่มผึ้งจะวาง
กล่องเลี้ยงผึ้งไว้ในอาณาเขตที่ดินของตนเอง
หากไม่ใช่ที่ดินของตนเองก็เป็นของคนอื่น
ที่สามารถเข้าไปดูแลสอดส่องได้สะดวก
เพราะอาจถูกขโมยน้ำผึ้งหรือเกิดความเสียหายได้

2. การวางกล่องเลี้ยงผึ้ง

การวางกล่องเลี้ยงผึ้งไว้ในที่ดินของตน
แล้วรอให้ผึ้งมาทำรังเองนั้น อาจจะมีผึ้ง
มาทำรังเพียงไม่กี่รัง บางทีอาจไม่มีผึ้ง
มาทำรังเลยก็ได้ จึงต้องไปดักผึ้งจาก
ทั้งป่าชายเลน ป่าริมคูคลองและบริเวณ
ท้ายสวน บริเวณที่จะดักผึ้งต้องเป็นพื้นที่
ที่มีลานบินผึ้ง ลานบินผึ้งคือเส้นทางที่ผึ้งบิน
ผ่านบางทีอาจจะได้ยินเสียงผึ้งบินหากอยู่ใน
ลานบินผึ้งปกติแล้วผึ้งต้องการน้ำ จึงควรไป
สำรวจบริเวณใกล้แหล่งน้ำ หากไม่มีแหล่งน้ำ
ให้หาลานบินใกล้ต้นไม้ใหญ่ต้องไม่วางใกล้
รังมดหรือมีใยแมงมุมเพราะผึ้งอาจบินไปติด
ใยแมงมุมได้

วิธีการวางกล่อง เลี้ยงผึ้ง เพื่อดักผึ้ง

การวางกล่องรังผึ้งเพื่อดักผึ้ง
(ปลายเดือนธันวาคม - ต้นเดือนเมษายน)
เมื่อได้ພິກັດที่ต้องการแล้ว ทำการติดตั้ง
กล่องรังผึ้งให้ชิดดินลึก 30 ซม. เพื่อลง
เสาสูงจากพื้น 150 ซม. วางกล่องรังผึ้ง
บนเสา หันด้านที่เป็นช่องประตูผึ้งออกจาก
ป่าหรือออกจากต้นไม้ใหญ่ไปยังด้านที่
อากาศปลอดโปร่ง เพื่อให้ ผึ้งบินมาพบได้
สะดวก ตรงขาบนด้านในของกล่องและ
ช่องประตูรังให้ใช้เส้นไหมหรือขี้ผึ้งทาไว้
เพื่อให้ผึ้งได้กลิ่นจะดึงดูดให้ผึ้งมาทำรัง
หลังจากการติดตั้งกล่องเลี้ยงผึ้ง
เรียบร้อยแล้ว คอยมาเปิดดูกล่องรังผึ้ง
ทุกวัน เปิดด้านข้างว่ามีผึ้งเข้าหรือยัง
หรือมีแมลงหรือมดหรือเศษไม้หรือไม่
จะได้ทำความสะอาด ถ้าเป็นในช่วงปลาย
เดือนกุมภาพันธ์ - ต้นเดือนมีนาคม
ซึ่งช่วงนั้นจะเป็นช่วงที่ผึ้ง มีการย้ายรัง
ค่อนข้างมาก หากวางตำแหน่งที่เหมาะสม
แล้ว ผึ้งจะมาสำรวจกล่องภายใน 2 วัน
แล้วเข้ามาทำรังในกล่องเลย แต่หากเกิน
3 วัน ผึ้งยังไม่มาทำรังต้องหาตำแหน่ง
ลานบินขึ้นใหม่

04 การขนย้ายกล่องเลี้ยงผึ้ง ที่ถูกต้องแล้ว

เมื่อมีผึ้งเข้ามาทำรังในกล่อง
แล้ว ประมาณ 1 สัปดาห์ ก็สามารถ
ย้ายกล่องนั้นกลับมาวางบนเสา
ที่ปักไว้ในบริเวณที่จะเลี้ยง
การย้ายเสา จะทำในเวลา กลางคืน
เพราะต้องรอให้ผึ้งงานกลับเข้ารัง
ให้หมดทุกตัวก่อน การขนย้าย
ไม่ควรใช้ไฟสว่างจะทำให้ผึ้งตื่น

วิธีการย้าย ต้องใช้ผ้าผืนใหญ่
คลุมกล่องเลี้ยงผึ้งให้มิดชิด
เพื่อป้องกันไม่ให้ผึ้งบินออกมาได้
ค่อยๆ ยกกล่องเลี้ยงผึ้งและขนย้าย
ด้วยความระมัดระวังไม่ให้กระเทือน
กล่องเลี้ยงผึ้งต้องระวังในการยก
กล่องเลี้ยงผึ้งมาวางบนเสาและ
สถานที่เลี้ยงผึ้งแล้วค่อยๆ เปิดผ้า
หันด้านประตูผึ้งไปยังด้านที่ปลอดภัย
โปร่ง เพื่อวางแล้วไม่ควรย้าย
จุดวาง เพราะผึ้งจะหลงรังและกลับ
รังไม่ถูก

การสร้างน้ำหวานของผึ้ง

เมื่อย้ายผึ้งจากการดักในป่ามาไว้ยังบริเวณที่จะเลี้ยงแล้ว ผึ้งจะออกหากินน้ำหวานจากดอกไม้ในพื้นที่รัศมีประมาณ 5 กิโลเมตร จากรัง ใช้เวลาประมาณ 25 วัน รังผึ้งจะเริ่มมีน้ำผึ้ง จากนั้นผึ้งจะใช้เวลาสะสมน้ำผึ้ง 2 เดือนน้ำผึ้งก็จะสุก สังเกตจากรังผึ้งจะมีไข่บางๆเคลือบไว้จนทั่วรัง

การเก็บน้ำผึ้งเดือนห้า

ช่วงที่เก็บน้ำผึ้ง ให้ได้น้ำผึ้งเดือน 5 คือช่วงปลายเดือนเมษายน เมื่อถึงช่วงเวลาเก็บน้ำผึ้ง สมาชิกในกลุ่มจะมาช่วยกัน เนื่องจากสมาชิกไม่สามารถจับผึ้งได้ทุกคน

ความปลอดภัยในการเก็บน้ำผึ้ง

ในการเก็บ ผู้เก็บจะต้องสวมชุดที่มีความหนาและมิดชิด ใส่หมวกที่มีตาข่ายป้องกัน ผึ้งและถุงมือยางที่หนาพอสมควร

จากนั้น เปิดกล่องรังผึ้งด้านบน ค่อยๆเปิดเอารังผึ้งส่วนที่มีน้ำผึ้ง เหลือส่วนที่ติดเป็นขั้วที่ฝาบนเอาไว้ให้ผึ้งได้ใช้ทำรังต่อไปอีก ใช้ช้อนขูดน้ำผึ้งออกจากรังให้ไหลลงบนภาชนะที่เตรียมไว้เพื่อเก็บน้ำผึ้งเสร็จแล้วจะแง้มฝาด้านบนของรังผึ้ง ไว้ให้ผึ้งได้กลับเข้ารัง

06 การเก็บรักษาน้ำผึ้ง

การเก็บรักษาน้ำผึ้ง บริเวณ
ที่ทำการเก็บน้ำผึ้งไปจนบรรจุ
ขวด จะต้องมิดชิด ไม่มีมดหรือ
แมลงอื่นมารบกวนและป้องกัน
ผึ้งบินมาตามน้ำผึ้ง ผึ้งอาจ
ตกลงในน้ำผึ้งได้ เมื่อได้น้ำผึ้ง
มาแล้ว ต้องมีการรองรับด้วย
ผ้าขาวบาง 3 ชั้น ภาชนะที่เหลือ
จากการกรองและรังที่ขูดเอาน้ำ
ผึ้งออกแล้วเก็บสะสมไว้ในตู้เย็น
เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ อย่างอื่น
ต่อไป

น้ำผึ้งที่กรองไว้แล้วให้เก็บใส่
ภาชนะปิดฝาให้สนิทไว้ 2 สัปดาห์
เป็นการบ่มน้ำผึ้ง เพื่อให้กากเกสร
ดอกไม้ลอยขึ้นมาด้านบนเมื่อครบ
2 สัปดาห์ ตักกากเกสรดอกไม้ที่
ลอยอยู่ด้านบนทิ้ง แล้วนำไปบรรจุ
ขวดน้ำผึ้งที่ได้มา หากเป็นน้ำผึ้งที่
สุกเต็มที่ น้ำผึ้งที่เต็มที่จะงปลาย
เดือนเมษายนจะไม่มีวันหมดอายุ
เป็นน้ำผึ้งคุณภาพดี แต่ไม่ควรเก็บ
ไว้นานเกิน 1 ปีเพราะสรรพคุณทาง
ยา จะเปลี่ยนไป ไม่ควรเก็บในตู้เย็น
เพราะน้ำผึ้งส่วนใหญ่ของภาคใต้
จะมีส่วนผสมของน้ำหวานจากยอด
ยางพาราซึ่งเมื่อนำไปแช่เย็น น้ำ
ผึ้งจะมีลักษณะเป็นไข แต่ไม่เป็น
อันตรายต่อผู้บริโภค

แปลงใหญ่ ผึ้งโพรงบ้านไทรหน้อย ต.เขาคราม อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่

087 894 1901

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้ง จ.กระบี่

โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต
สำนักงานเกษตรจังหวัดกระบี่
075 611002

